Του Φοίβου Ανωγειανάκη

Βικτόρια ντε λος Άνχελες

Το ρεσιτάλ της την περασμένη Δευτέρα στο Ηρώδειο ήταν μια όαση.

Το «κάτι άλλο», που έλειπε από την ατέλειωτη σειρά των συμφωνικών κοντσέρτων, των μελοδραμάτων και των μπαλέτων στο φετινό Φεστιβάλ. «Κάτι άλλο» που οφείλεται στο «Ατενέουμ» στο καλλιτεχνικό δαιμόνιο της Λούλη Ψυχούλη στην οποία τόσα οφείλει η μουσική Αθήνα τα τελευταία χρόνια.

Θρυλική για τον τρόπο με τον οποίο ερμήνευε για πολλές δεκαετίες το ισπανικό και νοτιοαμερικανικό ρεπερτόριο η ντε λος Άνχελες γαλούχησε πολλές γενιές ακροατών, σε παγκόσμια κλίμακα.

Στο ρεσιτάλ της περασμένης Δευτέρας χαρήκαμε για άλλη μια φορά τη θαυμάσια τεχνική της που εξακολουθεί να βρίσκεται σε υψηλό σημείο τελειότητας. Η καθαρότητα στις κολορατούρες (προκλασική μουσική), η ευγένεια του ύφους στους ρομαντικούς (Σούμπερτ, Σούμαν, Μπραμς) και η απόδοση της ιδιότυπης γαλλικής μελωδίας (Φωρέ) — με κρυστάλλινη άρθρωση, πολύ διαυγέστερη από αυτήν στο γερμανικό λιντ — ήταν μια ωραία μουσική εμπειρία. Κι αυτό, παρά τη φωνητική ισχνότητα, παρούσα σε όλο το πρόγραμμα, περισσότερο ή λιγότερο ενοχλητική, ανάλογα με τις απαιτήσεις του έργου. Ιδιαίτερα στην ισπανογενή μουσική (Γκρανάντος, Μομπού κ.λπ.), όπου η ισχνότητα της φωνής περιόρισε επικίνδυνα τη συγκίνηση, στοιχείο πολύ χαρακτηριστικό σ' αυτά τα έργα.

Στο πιάνο ο Μίγκουελ Τζανέττι: καθαρός και άψογος τεχνικά. Παρ' όλα αυτά αναζητήσαμε περισσότερη συνεργασία με το τραγούδι στις λεπτές φωτοσκιάσεις, στις «αδιόρατες» αναπνοές. Κι ακόμα, μεγαλύτερη διακριτικότητα στην ένταση (συχνά αδικαιολόγητα υπερβολική).

Η συναυλία ήταν αφιερωμένη στη Μαρία Κάλλας. Οι προλογικές φράσεις από τον Α. Κωστάλα — σύντομες, «από καρδιάς», ζουμερές — ήταν ό,τι καλύτερο έχουμε ακούσει έως σήμερα. (Ηρώδειο, 16.9.85).

Ο Ροστροπόβιτς με την «Ουάσιγκτον»

Προσωπικότητα πληθωρική σε συναίσθημα (διάβαζε: μουσική ευαισθησία), ντοστογιεφσκική και μαζί επική που θυμίζει τολστοϊκές σελίδες, ο βαθύτατα αυτός Ρώσος εξακολουθεί να παρασύρει τον ακροατή, στη Σοβιετική Ένωση ή στο εξωτερικό, άλλοτε με το τσέλο κι άλλοτε με την μπαγκέτα.

Γνωστός στην Αθήνα τώρα και χρόνια από τις ρηξικέλευθες εκτελέσεις του στο τσέλο, ο Μοτισλάβ Ροστροπόβιτς σφράγισε το φετινό Φεστιβάλ με δυο εκτελέσεις θα λέγαμε ορόσημα, αυτή τη φορά επικεφαλής της Συμφωνικής Ορχήστρας της Ουάσιγκτον.

Δυο έργα, το πρώτο από το κλασικό ρεπερτόριο, την μπετοβενική «Τρίτη» (Ηρωική) και το δεύτερο από τη σύγχρονη δημιουργία, την 5η Συμφωνία (1937) του Σοστακόβιτς. Και στα δυο, με κεντρικό πυρήνα το δραματικό τους στοιχείο, μας έδωσε το αιώνιο πρόβλημα, την αγωνία του ανθρώπου για τη μοίρα του. Τις αντιθέσεις του, τις κορυφώσεις και τις πτώσεις, τα όνειρα και τους μεταφυσικούς οραματισμούς του με έντονες λυρικές αποστροφές και χρωματικές αντιθέσεις που κρατούσαν την εκτέλεση σε διαρκή εγρήγορση: «οδυνηρή» απόλαυση για τον ακροατή, που με κρατημένη ανάσα ρούφηξε κυριολεκτικά τις δυο αξέχαστες αυτές αναδημιουργίες.

Η «Πέμπτη» του Σούμπερτ και «Η θάλασσα» του Ντεμπυσύ ατύχησαν. Τα πάντα ήταν βέβαια στη θέση τους: η δυναμική και το ύφος της συμπέρτειας τεχνικής, ο χρωματικός κόσμος και τα εφέ του Ντεμπυσύ, τα τέμπο και η τεχνική καθαρότητα, όλα. Τι έλειπε τότε; Η ποίηση στον Σούμπερτ και η ατμόσφαιρα στο Γάλλο ιμπρεσιονιστή. Κατακερματισμένα και τα δυο έργα σε επιμέρους ενότητες, δεν ολοκληρώθηκαν τελικά. Οι λίγες, σποραδικές νησίδες λυρισμού και ορχηστρικών χρωμάτων δεν κατάφεραν, όπως ήταν φυσικό, να αποτρέψουν το αποτέλεσμα.

Θαυμάσιες, αντίθετα, οι εκτελέσεις και των δυο ελληνικών έργων. Κρίμα μόνο γιατί δε βρήκαμε στο πρόγραμμα **ούτε μια σειρά,** ούτε ακόμα **πότε γράφτηκε** — έστω — το έργο «Χρωματοκίνηση» του Ανδρέα Μακρή, που ακούσαμε για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Σύντομο και καλοδουλεμένο στη μελωδική και ορχηστρική του ανάπτυξη, ακολουθεί την τεχνική και τις αντιλήψεις των «εθνικών σχολών».

Την ίδια ωραία τύχη είχε και ο «Μηνάς ο Ρέμπελος» (1940) του Μανώλη Καλομοίρη: από τις ωραιότερες εκτελέσεις που έχουμε ακούσει. Καθαρότατη τεχνικά, χωρίς να χάσει το πάθος και τις βίαιες αντιθέσεις που απαιτεί (Ηρώδειο, 17 και 18.9.85).